

Procesvoorstel behandeling Evaluatie Referendum

(tbv presidium 19-11)

Evaluatie door de referendumcommissie

De referendumcommissie heeft naar aanleiding van de opgedane ervaring met het referendumverzoek afvalbeleid een evaluatie gehouden en deze begin november aan de raad gestuurd. Deze evaluatie is een evaluatie op hoofdlijnen, waarbij de commissie de raad aanbeveelt om de verordening op een aantal punten aan te scherpen (m.n. definities/begripsbepalingen) en te verduidelijken. Daarnaast worden er ook een aantal wijzigingen in het proces voorgesteld.

De commissie doet geen expliciete voorstellen tot tekstuele aanpassing van (artikelen in) de verordening. Dit laat de commissie over aan de raad.

Ambtelijke evaluatie

Daarnaast is er een ambtelijke evaluatie uitgevoerd nav het referendumverzoek afvalbeleid. Met name medewerkers van de griffie en afdeling Burgerzaken hebben veelvuldig met de verordening moeten werken tijdens het eerste burgerinitiatief referendumverzoek afvalbeleid. Daarnaast is er ook een aantal keren een beroep gedaan op collega's van de afdelingen ICT en Communicatie. Op basis van de ervaringen van deze vier afdelingen is er een eerste aanzet tot een evaluatie beschikbaar. M.n. vanuit de griffie en burgerzaken zijn er inhoudelijke punten voor aanpassing van de verordening voorgesteld. De opmerkingen van afdeling Communicatie en ICT geven (nog) geen directe aanleiding om de verordening aan te passen.

Tevens is er gedurende het proces een aantal keren contact geweest met de collega's van de afdeling Juridische Zaken. Doel van deze contacten was met name om te komen tot een juridische correcte uitleg van de verordening tijdens het proces. Deze collega's hebben aangegeven te zijner tijd graag mee te willen denken bij eventuele aanpassing van de referendumverordening.

Hoe verder

Het voorstel is om de evaluatie van het afgelopen referendumverzoek te agenderen voor de Politieke Markt van donderdag 6 december. Dit zal dan een beeldvormende bespreking zijn. De referendumcommissie zal worden uitgenodigd en ook de betrokkenen van het referendumverzoek Afvalbeleid zullen worden geattendeerd op de Politieke Markt.

Indien de conclusie na afloop van deze politieke markt is dat de referendumverordening moet worden aangepast, dan kan dat daarna verder worden opgepakt. Mogelijk dat er een concreet aanpassingsvoorstel gezamenlijk door (een aantal) raadsleden en ambtelijke ondersteuning kan worden uitgewerkt.

Een positieve bijkomstigheid is dat er vanuit de VNG inmiddels een klankbordgroep aan de slag is gegaan met een herziening van de Model Referendumverordening. Doel van deze klankbordgroep is om in het voorjaar van 2019 een herziene modelverordening, inclusief handreiking voor raadsleden, aan te kunnen bieden. Mogelijk kan de gemeente Hengelo aansluiten bij en gebruik maken van de kennis die door deze klankbordgroep is opgedaan en de Modelverordening die dan beschikbaar komt.

Aan de gemeenteraad van de gemeente Hengelo
Postbus 18
7550 AA Hengelo

05-11-2018

Betreft: Evaluatie referendumverordening gemeente Hengelo (2017)

Geachte leden van de gemeenteraad,

Zoals uw raad weet is er in april 2018 een referendumverzoek afvalbeleid ingediend en zijn in de maanden daarna de inleidende en definitieve fase van het referendumproces doorlopen. Het betreffende referendumverzoek heeft uiteindelijk niet voldoende ondersteuningsverklaringen gekregen en uw raad heeft op 2 oktober 2018 besloten dat dit referendum niet zal plaatsvinden.

Volgens artikel 4 lid1 onder a van de referendumverordening heeft de referendumcommissie tot taak om de raad en/of het college te adviseren, gevraagd en ongevraagd, over de uitvoering van de referendumverordening. Daarnaast heeft de commissie tot taak, volgens artikel 4 lid1 onder f, om de raad te adviseren over de evaluatie van gehouden referenda en de evaluatie van voorstellen en verzoeken die niet tot een referendum hebben geleid.

De referendumcommissie Hengelo heeft naar aanleiding van het burgerinitiatief referendum afvalbeleid de verordening geëvalueerd op basis van de opgedane praktijkervaring.

Hierbij biedt de commissie haar evaluatie aan, waarbij de commissie de raad adviseert om de verordening op een aantal punten te herzien, te verduidelijken of aan te vullen. Uiteraard is het aan de gemeenteraad zelf om te bepalen óf, en zo ja hoe, zij de verordening wensen aan te passen.

Met vriendelijke groet,

namens de referendumcommissie,

Harald Lohmann
Voorzitter

Anke Haarhuis
Secretaris

Evaluatie referendumverordening Gemeente Hengelo (2017) door Referendumcommissie

De referendumcommissie Hengelo heeft naar aanleiding van het burgerinitiatief referendum afvalbeleid de verordening geëvalueerd op basis van de opgedane praktijkervaring. Die ervaring legde bloot dat de verordening op diverse onderdelen onduidelijk of inconsequent is. Dat heeft ertoe geleid dat de commissie soms zelf geïnterpreteerd heeft hoe bepalingen moeten worden uitgelegd. Zij is daarin naar de mening van de commissie geslaagd, hoewel het beter zou zijn dat de verordening meer en duidelijker handvatten zou bieden.

De commissie heeft op grond van de verordening een adviserende taak en legt middels deze evaluatie haar bevindingen voor aan de gemeenteraad. De commissie geeft de gemeenteraad in overweging de verordening op onderstaande punten te herzien, te verduidelijken of aan te vullen.

Voor de goede orde en wellicht ten overvloede wordt hier nog opgemerkt dat de commissie een advies uitbrengt en suggesties en aanbevelingen doet. Of en hoe de verordening wordt gewijzigd, is een verantwoordelijkheid die uitsluitend bij de raad ligt.

Algemene opmerkingen	• Omschrijvingen, begripsbepalingen en definities van termen als kiesgerechtigden, initiatiefnemers, burgers en dergelijke worden niet consequent gebruikt in de artikelen en de bijbehorende toelichting. • Het verdient aanbeveling om één definitie/procedure te maken voor een “referendum”, ongeacht hoe het initiatief tot stand is gekomen (door een burgeronderwerp of op basis van een (voorgenomen)raadsbesluit). Die definitie dient helder en duidelijk te zijn, ook in relatie tot de uitzonderingsgronden. Welke onderwerpen zijn referendabel en welke niet?
Proces	• De initiatiefnemer is nooit eigenaar van “een referendum”. Het referendumproces is een autonoom proces. • Een ingediende ondersteuningsverklaring kan <u>niet</u> worden ingetrokken. • De definitieve vraagstelling dient direct bij de start van de inleidende fase bekend te zijn en ook reeds te zijn getoetst door de referendumcommissie. Voordeel: de burgers weten voor welk onderwerp/welke vraag ze een ondersteuning indienen. De gemeenteraad kan de vraagstelling dus niet meer aanpassen. • Tussenstanden vermelden via website, voor eenieder zichtbaar. • Een schematische weergave van het proces vermelden op de website. • Schrap de 3-weken termijn met betrekking tot referenda over raadsbesluiten. Deze termijn is overbodig als elk onderwerp wordt toegelaten tot de inleidende fase en daarna het onderwerp als wel of niet referendabel door de raad wordt beoordeeld. De raad heeft immers het laatste woord.
Communicatie	• Burger beter informeren over het feit dat er een referendum geïnitieerd is. • Vervolgens de vindbaarheid van alle informatie over dat referendum op de website verbeteren.
Inleidend / definitief verzoek	• De voorzitter van de gemeenteraad kan om uitzonderlijke redenen een fase verlengen. • Tijdens de inleidende fase, nadat deze is gestart, kan het voorstel niet

	meer worden gewijzigd of worden ingetrokken.
Tekstuele aanpassingen, o.a.	• artikel 2 lid k bestaat niet. Moet zijn lid j. • vernummering van artikel 4, de verschillende leden. • De commissie adviseert om de tekst van de artikelen en de tekst van de toelichting naast elkaar te leggen en in overeenstemming met elkaar te brengen.

De voorzitter van de commissie is uiteraard bereid de evaluatie aan de raad nader toe te lichten.

Aanbevelingen / aandachtspunten nav ambtelijke evaluatie door Burgerzaken en Griffie

Evaluatie referendumverzoek afvalbeleid¹

De Hengelose referendumverordening bevat voor burgers twee mogelijkheden om tot een referendum te komen:

- het verzoek betreft een bepaald raadsbesluit,
- het verzoek betreft een burgerinitiatief (een door de initiatiefnemers te bepalen voorstel).

Het referendumverzoek over afvalbeleid betrof een burgerinitiatief. Dat is de lastigste variant uit de referendumverordening. Het is ook een beetje een vreemde eend in de bijt. Want in de normale betekenis van het woord is een burgerinitiatief niet meer of minder dan een manier om een bepaald onderwerp op de agenda van een vertegenwoordigend orgaan te krijgen en er een besluit over te laten nemen. Ook Hengelo kent een dergelijk burgerinitiatief. Dat is geregeld in de "Verordening op het Burgerinitiatief" uit 2004. Dit burgerinitiatief biedt Hengelose burgers vanaf 14 jaar de mogelijkheid om een concreet voorstel aan de raad voor te leggen en de raad daarover te laten besluiten.

Het is verwarrend dat het begrip burgerinitiatief in de Hengelose referendumverordening een heel andere betekenis heeft. Bovendien is het verwarrend dat Hengelo dezelfde naam gebruikt voor twee verschillende zaken.

Een heleboel onduidelijkheden en interpretatievragen tijdens het doorlopen proces zijn te herleiden tot het feit dat het referendumverzoek een burgerinitiatief betrof.

Het lijkt beter om het burgerinitiatief uit de referendumverordening te halen. Immers, als de raad naar aanleiding van een 'normaal' burgerinitiatief een besluit neemt, kan vervolgens over dat raadsbesluit een referendumverzoek worden gedaan. Dat voorkomt meteen ook de andere problemen die we bij het burgerinitiatief over het afvalbeleid zagen: de vraagstelling, onduidelijkheid over de termijnen en onduidelijkheid over het al dan niet kunnen intrekken van een ingediend burgerinitiatief.

Als het burgerinitiatief wordt verwijderd uit de verordening, zal een verzoek voor een referendum altijd betrekking hebben op een raadsbesluit. Dit vereenvoudigt de procedure aanzienlijk, m.n. op het punt van de vraagstelling.

Als het burgerinitiatief wél deel blijft uitmaken van de referendumverordening, dan zijn daar in ieder geval aparte regels voor nodig.

Overige opmerkingen / punten die aanpassing behoeven

Definities (artikel 1. Begripsbepalingen)

De definitie van Kiesgerechtigde aanpassen, naar:

Degene die voldoet aan de eisen voor een kiezer van de leden van de gemeenteraad, zoals bedoeld in artikel B3 van de Kieswet. Het leeftijdsvereiste wordt beoordeeld naar de toestand op de dag van de stemming. Voor de overige vereisten is de toestand op de vierenveertigste dag voor de stemming bepalend.

Daarnaast zullen ook andere begripsbepalingen moeten worden aangepast zoals inleidend of definitief verzoek (zie bijvoorbeeld hieronder), of mogelijk dat er nog definities moeten worden verwijderd of toegevoegd. Dit moet t.z.t nader worden uitgewerkt.

Proces

Het bleek lastig om bij het referendumverzoek Afvalbeleid duidelijk te herleiden waar een inleidend verzoek aan moest voldoen, en waar een definitief verzoek aan moest voldoen. Welke procedurestappen moeten wanneer genomen worden in het proces. De verordening is niet helemaal helder op dit punt.

---

¹ We hebben maar een beperkt deel van de verordening kunnen toepassen en kunnen evalueren, omdat het verzoek uiteindelijk niet voldoende steun kreeg. Een groot aantal artikelen van de verordening zijn nog niet toegepast.

Naar nu duidelijk is, bestaat het INLEIDEND VERZOEK (naar onze mening) uit het totaal van alle geldige verzoeken tot het houden van een referendum. Naar de praktijk vertaald, dienen dus 486 kiesgerechtigden een verzoek in te dienen tot het houden van een referendum, en als er dan voldoende “losse” verzoeken zijn ingediend, beslist de raad over het totaal van de “losse” verzoeken, het inleidend verzoek. Als de raad instemt, dan start de definitieve fase, waarbij er gevraagd wordt om ONDERSTEUNING van het inleidend verzoek.

Daarmee komen we eigenlijk tot onderstaande definities / omschrijvingen van:

Inleidend verzoek

- Het inleidend verzoek tot het houden van een referendum wordt gevormd door het totale aantal geldige verzoeken tot het houden van een referendum.
- Een verzoek wordt ingediend door het plaatsen van de voornaam, de achternaam, het adres, de geboortedatum, de (digitale) handtekening en de datum op een formulier.
- Een verzoeker moet op het moment van ondertekening van het inleidend verzoek de leeftijd van 18 jaar hebben bereikt, ingezetene zijn van Hengelo en niet zijn uitgesloten van het kiesrecht.
- Een verzoeker mag niet meer dan één verzoek tot het houden van een referendum over hetzelfde raadsbesluit indienen.
- Een ingediend verzoek kan niet worden ingetrokken.

Definitieve verzoek

- Het definitieve verzoek tot het houden van een referendum wordt gevormd door het totale aantal geldige verklaringen ter ondersteuning van het inleidend verzoek.
- Een verklaring tot ondersteuning wordt afgelegd door het plaatsen van de voornaam, de achternaam, het adres, de geboortedatum, de (digitale) handtekening op een formulier.
- Een ondersteuner moet op het moment van ondertekening van de verklaring tot ondersteuning de leeftijd van 18 jaar hebben bereikt, ingezetene zijn van Hengelo en niet zijn uitgesloten van het kiesrecht.
- Een kiesgerechtigde mag niet meer dan één verklaring tot ondersteuning van hetzelfde inleidend verzoek afleggen.
- Een afgelegde ondersteuningsverklaring kan niet worden ingetrokken.

Opmerkingen vanuit ICT:

De mogelijkheid om te ondertekenen via DIGI-D is een **extra** mogelijkheid naast het invullen van een formulier op het stadskantoor. Hierbij zijn dezelfde mitsen en maren van toepassing als bij het gebruik van de overige gemeentelijke formulieren. Bijvoorbeeld beperkingen als downtime, burgers die niet over de juiste voorzieningen beschikken (bijv. verouderde software) of te weinig digivaardig. Ten aanzien van de ICT-faciliteit zijn geen gekke dingen geconstateerd, bovendien zijn nauwelijks klachten hierover bij de gemeente gemeld. Dit punt heeft nu (nog) geen aanpassing.

Wel dient nagedacht te worden over het faciliteren van een automatisch formulier om een verzoek tot het houden van een referendum over een referendabel raadsbesluit te kunnen indienen. Concreet zou dit mogelijk kunnen betekenen dat er een pagina op de website van de gemeente Hengelo komt met daarop de referendabele besluiten. Daaraan wordt een formulier gekoppeld (waarbij gegevens zoals naam en nummer van raadsbesluit automatisch gegenereerd worden) dat door burgers, die voldoen aan de gestelde voorwaarden, direct ingevuld kan worden. Tevens moet er een printable versie van dit formulier dan beschikbaar zijn, immers indienen aan de balie moet ook mogelijk blijven.

Als er dan 486 (even het aantal dat nu momenteel vereist is als voorbeeld nemen) verzoeken zijn ingediend bij hetzelfde raadsbesluit, dan spreken we van een INLEIDEND VERZOEK en kan het verzoek tot een referendum op de agenda van de raad geplaatst worden.

Opmerkingen vanuit Communicatie:

Uit het afgelopen proces blijkt dat verwachtingenmanagement het belangrijkste is. In de verordening staan wel afspraken over communicatie als het referendum er echt gaat komen, maar weinig over de fase daarvoor. Het standpunt van de gemeente is dat er vanuit de gemeente géén communicatie plaatsvindt tijdens de inleidende fase en de definitieve fase. Dan is het aan burgers om voldoende steun te verzamelen voor hun verzoek. Pas als het referendum doorgaat gaat de gemeente feitelijke informatie geven. Dan krijgen immers ook voor- en tegenstanders van het referendum een budget om voorlichting te geven.

Aanbeveling: maak duidelijke afspraken, het liefst zo vroeg mogelijk, over wie, wat, waar en wanneer communiceert.

Aanwezig: Dhr. E. van Essen (initiatiefnemer) en dhr. M.J. Gilde
Dhr. H. Lohmann (vz. referendumcommissie) en
Mevr. A. Haarhuis (secr. Referendumcommissie)

Dhr. Lohmann geeft het woord aan dhr. van Essen.

Dhr. van Essen heeft gevraagd om dit afsluitende gesprek en hij refereert bij de start van dit gesprek nog even aan het feit dat hij pas hedenochtend een officiële reactie heeft gekregen op zijn mail van vrijdag 20 juli j.l. met zijn officieel verzoek tot het stopzetten van het referendumproces. De voorzitter van de referendumcommissie beaamt dat dit eerder had moeten.

Aanleiding besluit

Dhr. van Essen schetst de historie van het proces en hoe hij is gekomen tot het opstarten van het burgerinitiatief voor een referendum over afvalbeleid. Hij geeft aan dat hij op alle mogelijke manieren is tegengewerkt door de gemeente Hengelo in het dossier van het Afvalbeleid. Hij heeft zich erin vastgebeten, zoals hij zelf aangeeft en heeft op een aantal onderdelen gelijk gekregen van de Raad van State. Dhr. van Essen geeft aan dat er nog steeds procedures lopen bij de RvS en dat mensen in het gelijk zijn gesteld.

Dhr. van Essen benadrukt nogmaals dat deze informatie belangrijk is om te duiden als onderdeel van zijn verklaring waarom hij wil stoppen met dit referendumproces. Hij vindt dit belangrijk om aan te geven, ook in reactie op mediaberichten dat "hij er geen zin meer aan heeft" want zo zit het niet.

Dhr. van Essen vervolgt zijn betoog dat hij in overleg met dhr. Gilde heeft besloten om te starten met het referendum. Zij zijn de drie weken periode (inleidende fase) ingegaan om voldoende handtekeningen te verzamelen obv de door hen aangeleverde vraagstelling en toelichting. De bedoeling van beide heren was om ruim voldoende handtekeningen te verzamelen, en niet net genoeg, om ook een statement te kunnen maken richting gemeente dat ze steun hadden.

Toen er voldoende handtekeningen waren, was er nav een vergadering van de referendumcommissie, telefonisch overleg met de voorzitter van de referendumcommissie. Dhr. van Essen heeft zich er toen sterk over verbaast, dat hij pas zeer laat in het proces terug hoort dat de vraagstelling niet goed is, immers hij had een officieel verzoek ingediend, mét zijn handtekening eronder, waar ook die vraagstelling in stond. De commissie had eerder moeten aangeven dat dit niet correct was. Uiteindelijk is de vraagstelling in overleg aangepast¹.

Daarnaast is op dat moment gesproken tussen dhr. van Essen en dhr. Lohmann over wanneer het referendum mogelijk gehouden zou kunnen worden. Dhr. Lohmann heeft geantwoord dat het in principe binnen 6 maanden zou moeten zijn. Dhr. van Essen heeft gerefereerd aan de prov.staten verkiezingen en gevraagd, met uitleg, om uitstel van de start van de definitieve fase. Volgens dhr. van Essen een win-win situatie voor beide partijen, meer tijd voor hem om flyers te maken en voor de gemeente meer tijd om te organiseren. Dit heeft dhr. van Essen op verzoek van de voorzitter van de Referendumcommissie officieel ingediend omdat het inleidend verzoek reeds op de agenda

---

¹ Opm. dhr.v.Essen: ik heb via mail duidelijk gemaakt dat ik het oneens ben met het veranderen van de vraagstelling. De vraagstelling stond ook in het officiële verzoek. Het is mij nog steeds niet duidelijk van wie en waarom de vraagstelling gewijzigd moest worden. De griffie en/of de referendumcommissie? Uiteindelijk ben ik akkoord gegaan omdat er blijkbaar anders geen referendum zou komen, onder de voorwaarde dat de oorspronkelijke vraagstelling als toelichting vermeld moest worden.

van de raad stond geagendeerd. Dit verzoek is wel toegevoegd aan de stukken van de raadsvergadering, echter er is niet over gesproken tijdens de beraadslagingen.

De voorzitter van de raad heeft volgens dhr. van Essen tijdens de raadsvergadering aangegeven dat het geen onderwerp van de discussie was en dat de datum voor een eventueel referendum 23 mei zou zijn².

Dhr. van Essen heeft deze beraadslagingen gevolgd en gehoord de inbreng van de raad zijn conclusie getrokken dat er niets aan het afvalbeleid zal veranderen. Ook heeft hij dit gehoord en geproefd in de woorden van de diverse politieke partijen die wel vóór het referendum zijn³.

Dit alles heeft ertoe geleid dat dhr. van Essen zich terug trekt als initiatiefnemer van het referendumverzoek en wil dat het proces wordt stopgezet.

Daarop antwoord dhr. Lohmann dat toch ruim 700 mensen het verzoek ook hebben ondersteund en dat met een positief raadsbesluit dit proces verder is gegaan. Bovendien voorziet de verordening niet in het tussentijds stopzetten van het proces. Dhr. van Essen geeft hierop nog aan dat in de media niet goed wordt weergegeven hoe het met het proces zit (o.a. de claim van een andere persoon dat hij het proces overneemt) en is van mening dat de gemeente dit had moeten corrigeren. Met name over het wel of niet overnemen van het proces en de personen in kwestie⁴. Daarop antwoorden de voorzitter en de secretaris van de referendumcommissie dat er wel degelijk contact is geweest met een journalist van de krant waaraan de juiste weergave van de feiten en interpretatie van de verordening is doorgegeven, maar dat wij niet in de hand hebben hoe en wat de krant publiceert.

---

² Opm. dhr.v.Essen: In overleg met de griffie en referendumcommissie heb ik een officieel gemotiveerd verzoek ingediend om de definitieve fase van 6 weken te starten op 1 oktober en het referendum te houden samen met de provinciale statenverkiezing op 20 maart. Tijdens de raadsvergadering op 19 juli werd gezegd dat er geen verzoek zou zijn. Deze gang van zaken is naar mijn mening niet acceptabel. Ik weet niet of de voorzitter de datum van 23 mei heeft genoemd maar het was wel duidelijk dat het college deze datum voor ogen had en zij heeft er ook voor gezorgd dat de raad de beslissing over de datum gedelegeerd heeft aan het college. Bij de Europese verkiezingen op 23 mei is er waarschijnlijk een ongeveer 10% lagere opkomst. Voor mij duidelijk dat dit voor de gemeente goed uitkomt om de uitslag van een referendum te bagatelliseren aan de hand van een lage opkomst. Dat er op 20 maart ook waterschap verkiezingen zijn levert geen enkel probleem op. Kwestie van een extra stembus. Een hoge opkomst is gunstig voor het referendum. Het eenzijdig vaststellen van de datum zonder overleg vind ik ondemocratisch en in mijn ogen weer een vorm van obstructie door de gemeente. Ik neem aan dat de referendumcommissie hierbij ook gepasseerd is.

³ Opm. dhr.v.Essen: Maar liefst 13 raadleden hebben tegen gestemd. De "stemverklaring" van D66 en SP maakte mij duidelijk dat ze niets met de uitslag van het referendum gaan doen. Voor D66 is de zogenaamde duurzaamheidsdoelstelling heilig en gaat boven de uitslag van een referendum. SP was het niet eens met de vraagstelling en een wijziging van het afvalbeleid mag de inwoners geen geld kosten. Ik kwam tot de overtuiging dat met 13 tegenstemmers en 3 van D66 en 5 van de SP, dus totaal 21 (een meerderheid) het referendum geen wezenlijke verandering van het afvalbeleid oplevert. Enkele partijen ging het blijkbaar niet om het afvalreferendum maar zijn zo wie zo tegen ieder referendum. Met gezochte argumenten hebben ze tegen gestemd. Hoe kan men verwachten dat binnen 3 weken na 1 juli 2015 een referendumverzoek gedaan wordt als de referendumverordening van eind 2017 is? Groen Links heeft helemaal geen boodschap aan het referendum en begon over de noodzaak het afvalbeleid voort te zetten.

⁴ Opm.dhr.v.Essen: Ik heb meteen bezwaar gemaakt en gezegd dat ik het hier absoluut niet mee eens was. En al helemaal niet met deze persoon die op de kieslijst stond van Lokaal Hengelo. Het referendum was een burgerinitiatief en mag niet gelieerd worden aan de politieke partij. Zij mogen het ondersteunen prima, maar zich niet voordoen als medeorganisator. Uiteindelijk heeft Lokaal Hengelo toch het referendum naar zich toe getrokken.

Intellectueel eigendom

Dhr. van Essen is van mening dat de vraagstelling hem toebehoort en dat de mensen daarop hun keuze hebben gemaakt, ze hebben ook getekend omdat hij de initiatiefnemer was. Zijn handtekening staat er onder. Bovendien staat volgens hem de hogere wetgeving van het “intellectueel eigendom” boven een lokaal instrument als een gemeentelijke verordening (referendumverordening). Hij is van mening dat de gemeente Hengelo dit bij de beoordeling van zijn uitdrukkelijke verzoek tot het onmiddellijk stopzetten van de procedure, mee had moeten wegen.

Het referendum was voor dhr. van Essen geen doel op zich, het doel was een verandering van het afvalbeleid bewerkstelligen. Maar dat gaat volgens hem niet lukken, vanwege een optelsom van (bovenstaande) zaken. Daarnaast is hij van mening dat hij in het referendumproces is tegengewerkt, o.a. doordat de gemeente helemaal niets heeft gecommuniceerd over het burgerinitiatief, ook niet neutraal. Daarnaast noemt hij nog een aantal voorbeelden van leugens en reacties die zijn binnengekomen via (zijn) social media kanalen waardoor hij ook in een kwaad daglicht is besteld. Dit ligt buiten de beïnvloedingssfeer van de referendumcommissie.

Verbeterpunten aangedragen door dhr. van Essen

- Ga eerder toetsen of een verzoek tot een referendum obv een burgerinitiatief acceptabel is. Dan kan het ook al eerder naar de gemeenteraad met het verzoek om te beoordelen of het een referendabel onderwerp is.
- Over het aspect van het intellectueel eigendom en de positie van de specifieke initiatiefnemer staat nu niets omschreven in de verordening. Het is een grijs gebied, hier moet duidelijkheid en helderheid over komen, zodat een dergelijke situatie zoals nu, niet weer hoeft te gebeuren.
- Het referendumverzoek gaat straks richting de raad, de raad bepaalt de vraagstelling. Dat zou moeten kunnen gaan over een punt of komma, maar zou tijdens het proces NIET meer inhoudelijk aangepast mogen worden. Zorg dat er zo snel mogelijk vanaf het begin, in ieder geval voordat iemand begint met de definitieve fase, de definitieve vraag bekend moet zijn.
- Datum van het referendum, toch een termijn aan stellen in de verordening. Max. 6 maanden ná het besluit, uitgezonderd de vakantieperiodes, of in overleg met de initiatiefnemers te besluiten een andere datum vast te stellen.

Aanvulling door dhr. van Essen (nogmaals gestuurd nav het verslag) 20-11-2018

Tenslotte ben ik nu ook van mening dat de drempel v.w.b. het aantal ondersteuningsverklaringen veel te hoog is. Zonder of met onvoldoende medewerking van de gemeente, gemeenteraad, dagbladen en met onvoldoende financiële middelen is het naar mijn mening voor inwoners ondoenlijk een referendum van de grond te krijgen.

M.b.t. de verbeterpunten als aanvulling zou de volgorde als volgt kunnen zijn bij een burgerinitiatief:

1. Burger (of burgers) komen met een initiatief voor een referendum en dienen dit als voorstel in bij de griffie die het doorstuurt naar de referendumcommissie.
2. Er vindt binnen 14 dagen een oriënterend gesprek plaats tussen de initiatiefnemer, de referendumcommissie en de griffie.
3. De initiatiefnemer wordt verzocht (indien de commissie vindt dat onderwerp het referendabel is) binnen een onderling afgesproken tijd een concept vraagstelling naar de referendumcommissie te sturen.
4. De referendumcommissie beoordeelt deze, indien niet akkoord vindt er overleg plaats met de initiatiefnemer. Komt men er niet uit dan kan de burger in beroep gaan bij de gemeenteraad.
5. Is men het wel eens over de vraagstelling dan dient de initiatiefnemer een officieel verzoek in met de definitieve vraagstelling op de door de gemeente verstrekt formulier.
6. De referendumcommissie stuurt het referendumverzoek met een positief advies naar de gemeenteraad.
7. De gemeenteraad gaat al of niet akkoord met het referendum inclusief de definitieve vraagstelling.
8. Na het formele akkoord van de gemeenteraad gaan na pas na 2 weken de 3 weken in voor het inleidende verzoek (zodat de initiatiefnemer voorbereidingstijd heeft b.v. voor het maken van flyers).
9. Als de 3 weken van het inleidende verzoek voorbij zijn en er is voldaan aan het minimum aantal benodigde ondersteuningsverklaringen dan gaat automatisch en onmiddellijk de 6 weken in voor het definitieve verzoek in. Tenzij de initiatiefnemer besluit om te stoppen. Indien de initiatiefnemer besluit te stoppen kan het niet overgenomen worden.
10. Indien er voldoende ondersteuningsverklaringen zijn voor het definitieve verzoek dat gaat het referendum door en wordt dit binnen 6 maanden (+vakantie periode) georganiseerd. Definitieve datum en combinatie met eventueel andere verkiezingen word bepaald in overleg met de initiatiefnemer de griffie en de referendumcommissie. Hierbij mag de periode van 6 maanden met uitdrukkelijke toestemming van de initiatiefnemer verlengd worden i.v.m. de combinatie met andere verkiezingen.

In mijn voorstel wordt de definitieve vraagstelling dus in het begin voor het inleidende vastgesteld. Het inleidende verzoek heeft als functie om voor de initiatiefnemers te toetsen in hoeverre het onderwerp voldoende draagvlak heeft onder de inwoners.